

Project1 report

رضا چهرقانی 810101401

امیر نداف فهمیده 810101540

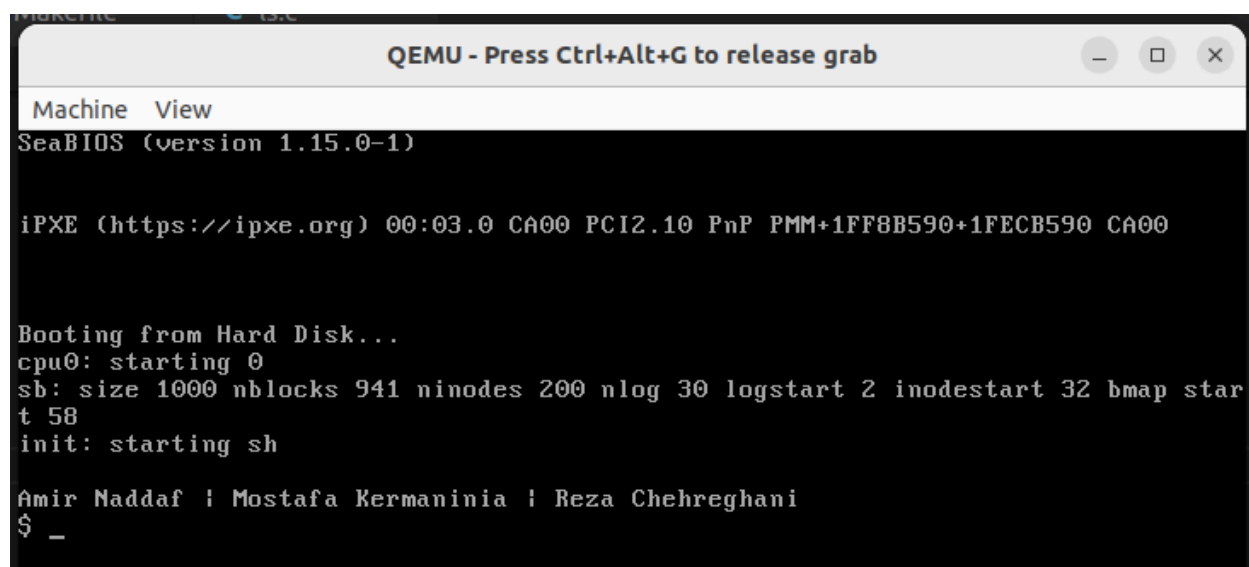
مصطفی کرمانی نیا 810101575

مخزن گیتهاب این پروژه:

<https://github.com/reza-chehreghani/OS-Lab-xv6>

● اضافه کردن یک متن به Message Boot

نام اعضای گروه پس از بوت شدن سیستم عامل روی ماشین مجازی Qemu، در انتهای پیام های نمایش داده شده در کنسول نشان داده می شود:


```
QEMU - Press Ctrl+Alt+G to release grab
Machine View
SeaBIOS (version 1.15.0-1)

iPXE (https://ipxe.org) 00:03.0 CA00 PCI2.10 PnP PMM+1FF8B590+1FECB590 CA00

Booting from Hard Disk...
cpu0: starting 0
sb: size 1000 nblocks 941 ninodes 200 nlog 30 logstart 2 inodestart 32 bmap start 58
init: starting sh

Amir Maddaf | Mostafa Kermaninia | Reza Chehreghani
$ _
```

- اضافه کردن قابلیت های جدید به کنسول

1. جلو و عقب رفتن `cursor`

2. نمایش `history` و بالا و پایین کردن دستورات

3. عملیات های `copy & paste`

4. عملیات های ریاضی

برای این بخش در تابع `consoleintr` ، بعد از هندل کردن کارکتر وارد شده یک دور بافر را به وسیله تابع `search_buf`، سرچ می کنیم تا در صورت وجود عبارت ریاضی به فرمت گفته شده بگردیم.

```
void search_buf()
{
    for (int i = input.w; i < input.e; i++)
    {
        if (input.buf[i % INPUT_BUF] == '?')
        {
            mathexp_finder(i);
        }
    }
}
```

همانطور که مشخص است این تابع به دنبال یک علامت سوال در بافر می گردد و اگر پیدا شد، ایندکس مربوطه را به تابع `mathexp_finder` پاس می دهد.

```

void mathexp_finder(int qmark_pos)
{
    int isnt_exp = 0;
    int i = qmark_pos - 1;
    if (input.buf[i % INPUT_BUF] == '=')
    {
        i--;
        if (0 <= (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 && (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 < 10)
        {
            int flag = 0;
            while (0 <= (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 && (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 < 10)
            {
                i--;
            }
            if (i == input.e - 2)
            {
                flag = 1;
                char op = input.buf[i % INPUT_BUF];
                if (op == '%' || op == '+' || op == '-' || op == '*' || op == '/')
                {
                    i--;
                }
                else
                {
                    flag = 1;
                }
                int op_index = i + 1;
                while (0 <= (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 && (int)input.buf[i % INPUT_BUF] - 48 < 10)
                {
                    i--;
                }
                if (i == op_index - 1)
                {
                    flag = 1;
                }
                if (flag == 1)
                {
                    isnt_exp = 1;
                }
                if (isnt_exp == 0)
                {
                    calculator(i + 1, qmark_pos, op, op_index);
                }
            }
        }
    }
}

```

در این تابع همانطور که از اسمش پیداست به دنبال الگوی ریاضی گفته شده می گردیم به این صورت که از علامت سوال به سمت عقب می آییم و ابتدا یک مساوی بعد چند رقم عدد سپس یک operator و دوباره چند رقم عدد ببیند، متوجه می شود که یک عبارت با الگوی گفته شده پیدا کرده و ایندکس شروع اولین عدد، ایندکس پایان عبارت (علامت سوال) و عملگر و ایندکس آن را به تابع calculator می دهد. این تابع یکم طولانی است برای همین در چند عکس توضیح داده می شود.

```

void calculator(int s_index, int end_index, char op, int op_index)
{
    int num1 = 0, num2 = 0, pos = 1, fraction = 0, int_ans = 0;
    int f_ans = 0, less_than1 = 0;
    for (int i = s_index; i < op_index; i++)
        num1 = num1 * 10 + input.buf[i % INPUT_BUF] - 48;
    for (int i = op_index + 1; i < end_index - 1; i++)
        num2 = num2 * 10 + input.buf[i % INPUT_BUF] - 48;
    switch (op)
    {
        case '%':
            f_ans = num1 % num2;
            break;
        case '-':
            f_ans = num1 - num2;
            break;
        case '+':
            f_ans = num1 + num2;
            break;
        case '/':
            f_ans = (10 * num1) / num2;
            int_ans = num1 / num2;
            break;
        case '*':
            f_ans = num1 * num2;
            break;
        default:
            break;
    }
}

```

در ابتدای این تابع یک سری متغیر را ست می‌کنیم که به ترتیب دو عدد عبارت، فلگ مثبت بودن، فلگ اعشاری بودن، جواب عدد صحیح، جواب فرکشنال (جلو تر میگم چرا int تعریف شده) و فلگ کمتر از یک بودن هستند. سپس در دو حلقه for بعدی بر اساس ایندکس‌ها، اعداد را استخراج کرده و با سوییچ کیس بعد از آن جواب عبارت در f_ans ریخته می‌شود. در بخش تقسیم که ممکن است پاسخ ما اعشاری باشد چون تنها به یک رقم اعشار نیاز داریم، 10 برابر تقسیم هم ذخیره کردیم و اگر این مقدار با رند شده مقدار تقسیم برابر نباشد می‌فهمیم که اعشار داریم.

```

    }
    if (op == '/')
    {
        if (f_ans != 10 * int_ans)
        {
            fraction = 1;
            int_ans = f_ans;
            if (int_ans < 10)
                less_than1 = 1;
        }
    }
    else
    {
        int_ans = f_ans;
        if (int_ans < 0)
        {
            int_ans = -int_ans;
            pos--;
        }
    }
}

```

در این تیکه هم اگر عملیات تقسیم بود چک می‌کنیم که جواب اعشاری است یا خیر اگر بود فلگ های مورد نظر را مقدار دهی می‌کنیم و رقم ها را به صورت عدد در int_ans ذخیره می‌کنیم. (اگر عملیات تقسیم بود و اعشاری بود f_ans شامل رقم های مورد نیاز است اما اگر اعشار نداشته باشد خود int_ans حاوی مقدار صحیح است. در باقی عملیات ها هم چون اعشار نداریم f_ans همان int_ans است. بعد از آن هم چک می‌کنیم که اگر جواب منفی بود فلگ متناظر را صفر کنیم و مقدار جواب را به مثبت تغییر دهیم (تنها در عملیات منها ممکن است جواب منفی شود).

```

279     }
280     int bias = input.c - end_index - 1;
281     if (bias > 0)
282         while (input.c != end_index + 1)
283         {
284             consputc(LEFT_ARROW);
285             input.c--;
286         }
287     for (int i = input.c; i <= end_index; i++)
288     {
289         consputc(RIGHT_ARROW);
290         input.c++;
291     }
292     for (int j = end_index + 1; j > s_index; j--)
293     {
294         for (uint i = input.c--; i != input.e; i++)
295             input.buf[(i - 1) % INPUT_BUF] = input.buf[i % INPUT_BUF];
296         input.e--;
297         consputc(BACKSPACE);
298     }

```

در این بخش کد موقعیت کرسر را به بعد از علامت سوال تغییر می دهیم به این صورت که ایندکس کرسر از end_index که همان ایندکس علامت سوال است بیشتر بود، با دادن LEFT_ARROW به consputc و کم کردن ایندکس کرسر، آن را به بعد از علامت سوال می رسانیم. و اگر هم ایندکس کرسر کمتر از ایندکس علامت سوال بود با دادن RIGHT_ARROW به consputc و اضافه کردن ایندکس کرسر، آن را به بعد از علامت سوال می رسانیم. همه این کار ها را کردیم تا عبارت را پاک کنیم برای این کار به تعداد کارکتر های عبارت ریاضی، BACKSPACE می زنیم. (در صورت نیاز بافر را شیف می دهیم، همچنین ایندکس input.e را نیز آپدیت می کنیم.)

```
299 void calculator(int s_index, int end_index, char op, int op_index)
300 {
301     for (uint i = input.e++; i != input.c; i--)
302         input.buf[i % INPUT_BUF] = input.buf[(i - 1) % INPUT_BUF];
303     input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = '-';
304     consputc('-');
305 }
306 int num_digits = 0;
307 do
308 {
309     num_digits++;
310     int a = int_ans % 10 + 48;
311     int_ans /= 10;
312     for (uint i = input.e++; i != input.c; i--)
313         input.buf[i % INPUT_BUF] = input.buf[(i - 1) % INPUT_BUF];
314     if (fraction == 1 && num_digits > 1)
315     {
316         fraction = 0;
317         int_ans *= 10;
318         int_ans += a - 48;
319         input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = (int) '.';
320     }
321     else if (less_than1 == 1 && int_ans == 0 && a == (int) '0')
322     {
323         less_than1 = 0;
324         input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = (int) '0';
325     }
326     else
327         input.buf[input.c++ % INPUT_BUF] = a;
328 } while (int_ans != 0 || less_than1);
329
330
```

بعد از تمام این کار ها نوبت به ریختن جواب در بافر است. باید توجه داشت که بعد از پاک کردن عبارت ریاضی کرسر روی ایندکس شروع عبارت است و دقیقاً جایی است که باید شروع به نوشتن کند. حال اگر جواب منفی بود ابتدا یک علامت منفی در بافر می اندازیم و آن را در کنسول نمایش می دهیم. سپس از راست عدد رقم به رقم به بافر اضافه می کنیم به طوری که عملاً در بافر عدد

جواب به صورت برعکس قرار می گیرد (ابتدا رقم یکان بعد دهگان و ...). همچنین اگر عدد ما اعشاری باشد، '.' را در بافر قرار می دهیم یا اگر اعشاری کمتر از 1 باشد، صفر را دستی در بافر قرار می دهیم. تعداد دفعات تکرار این حلقه را در num_digits ذخیره می کنیم تا بعداً از آن برای درست کردن جای ارقام استفاده کنیم.

```
for (int i = 0; i < num_digits / 2; i++)
{
    int temp = input.buf[(input.c - 1 - i) % INPUT_BUF];
    input.buf[(input.c - 1 - i) % INPUT_BUF] = input.buf[(input.c - (num_digits - i)) % INPUT_BUF];
    input.buf[(input.c - (num_digits - i)) % INPUT_BUF] = temp;
}
if (pos == 0)
    s_index++;
for (int i = 0; i < num_digits; i++)
{
    consputc(input.buf[(i + s_index) % INPUT_BUF]);
}
while (bias > 0)
{
    consputc(RIGHT_ARROW);
    input.c++;
    bias--;
}
}
```

حال که اعداد به صورت برعکس در بافر ذخیره شده اند، کافی است عدد را به اصطلاح mirror کنیم یعنی رقم i ام از آخر را با رقم i ام از اول جا به جا کنیم. بعد از این اگر عدد منفی بود، قبلاً یک علامت منفی در ایندکس شروع قرار دادیم پس ایندکس شروع جدید که در آن رقم ها ذخیره شده اند یکی بعد از ایندکس قدیمی است. سپس از

● برنامه سطح کاربر

● مقدمه ای درباره سیستم عامل و xv6

سوال 1) سه وظیفه اصلی سیستم عامل را نام ببرید.

1. مدیریت و ساده سازی دسترسی به سخت افزار: سیستم عامل وظیفه دارد که سخت افزار کامپیوتر را کنترل و مدیریت کند و جزئیات فنی پیچیده آن را از دید برنامه ها پنهان سازد. به این ترتیب، برنامه ها بدون نیاز به درک مستقیم از سخت افزار، می توانند از منابع مختلف سیستم استفاده کنند.
2. اشتراک گذاری منابع بین برنامه ها: سیستم عامل منابع سخت افزاری مانند CPU، حافظه و دستگاه های ورودی/خروجی را به طور منظم بین برنامه های مختلف به اشتراک می گذارد، تا به نظر برسد که این برنامه ها به صورت همزمان اجرا می شوند، حتی اگر در واقعیت اینگونه نباشد.
3. فراهم کردن بستری امن برای ارتباط و همکاری بین برنامه ها: سیستم عامل راه های ایمن و کنترل شده ای را برای تعامل و تبادل داده میان برنامه های مختلف ارائه می دهد تا بتوانند به صورت مؤثر با هم کار کنند، بدون اینکه امنیت و ثبات سیستم به خطر بیافتد.

سوال 2) فایل های اصلی سیستم عامل xv6 در صفحه یک کتاب xv6 لیست شده اند. به طور مختصر هر گروه را توضیح دهید. نام پوشه اصلی فایل های هسته سیستم عامل، فایل های سرایند و فایل سیستم در سیستم عامل لینوکس چیست؟ در مورد محتویات آن مختصراً توضیح دهید.

1. Basic Headers (فایل های سرایند اصلی)
فایل های سرایند این دسته شامل تعاریفات پایه ای و اساسی سیستم عامل هستند. آن ها ساختارهای داده، انواع داده های سفارشی، پارامترهای اصلی سیستم (مانند تعداد ماکسیمم فرآیندها)، ساختار چیدمان حافظه و آدرس قسمت های مختلف در حافظه و توابع مهمی را تعریف می کنند که در بخش های مختلف سیستم عامل استفاده می شوند. همچنین شامل تعاریفات مرتبط با معماری x86 و اطلاعات مربوط به واحد مدیریت حافظه (MMU) و فرمت اجرایی فایل های باینری (ELF) و ساختارهای مربوط به تاریخ و زمان سیستم می شوند. این فایل ها پایه ای برای ارتباط سیستم عامل با سخت افزار و نرم افزار هستند.

2. Entering xv6 (ورود به xv6)

این دسته از فایل ها مربوط به راه اندازی اولیه سیستم عامل است. فایل های اسمبلی و C در این دسته وظیفه دارند که پس از روشن شدن سیستم، پردازنده را آماده سازی کنند و سپس هسته سیستم عامل را به اجرا درآورند. این مرحله شامل تنظیمات اولیه CPU، آماده سازی حافظه، و شروع اجرای فرآیندهای پایه ای

هسته است. در سیستم‌های چندپردازنده، فایل‌های مخصوص به راه‌اندازی پردازنده‌های اضافی نیز در این دسته قرار دارند.

3. Locks (قفل‌ها)

فایل‌های این دسته به منظور همگام‌سازی (synchronization) بین بخش‌های مختلف سیستم عامل طراحی شده‌اند. قفل‌های چرخشی (spinlocks) و قفل‌های خواب (sleeplocks) به عنوان ابزارهای اصلی برای جلوگیری از دسترسی همزمان به منابع مشترک استفاده می‌شوند. این فایل‌ها ساختارهای داده و توابعی را فراهم می‌کنند که به هسته اجازه می‌دهد تا فرآیندهای چندگانه را به صورت همزمان اما کنترل‌شده مدیریت کند.

4. Processes (فرآیندها)

این دسته از فایل‌ها مسئول مدیریت فرآیندها در سیستم عامل هستند. فایل‌های این دسته شامل تعریف و پیاده‌سازی ساختار فرآیندها، تخصیص و آزادسازی حافظه برای آن‌ها، و همچنین مدیریت وضعیت فرآیندها و سوییچ کردن بین فرآیندهای مختلف است. همچنین، این دسته شامل کدهای مربوط به زمان‌بندی (scheduling) فرآیندها و تعاملات آن‌ها با سیستم عامل است.

5. System Calls (فراخوانی‌های سیستمی)

این دسته شامل فایل‌هایی است که پیاده‌سازی فراخوانی‌های سیستمی را بر عهده دارند. سیستم عامل از طریق این فراخوانی‌ها خدماتی مانند ایجاد فرآیندها، مدیریت حافظه، ارتباطات بین فرآیندها و مدیریت فایل‌ها را در اختیار برنامه‌های کاربری قرار می‌دهد. همچنین شامل مدیریت وقفه‌ها و استثنائات (interrupts & exceptions) و پیاده‌سازی توابعی است که به برنامه‌های سطح کاربر اجازه می‌دهد تا از خدمات هسته استفاده کنند.

6. File System (سیستم فایل)

این فایل‌ها مربوط به پیاده‌سازی سیستم فایل در xv6 هستند. سیستم فایل شامل مدیریت دیسک، فایل‌ها و دایرکتوری‌ها، بافرهای دیسک، و sleeplock برای کنترل همزمانی در عملیات فایل است. علاوه بر این، این دسته شامل پیاده‌سازی عملیات خواندن و نوشتن فایل‌ها، مدیریت فایل‌ها در سطح هسته و اجرای برنامه‌ها از طریق فایل‌های اجرایی است.

7. Pipes (لوله‌ها)

این دسته شامل پیاده‌سازی مکانیزم لوله‌ها (pipes) است که یک روش ارتباط بین فرآیندها (IPC) است. لوله‌ها به فرآیندها این امکان را می‌دهند که به‌طور همزمان از طریق یک جریان داده با هم ارتباط برقرار کنند. این فایل‌ها ارتباط داده‌ای بین فرآیندها را در سیستم مدیریت می‌کنند.

8. String Operations (عملیات‌های رشته‌ای)

این فایل‌ها شامل توابعی برای مدیریت و پردازش رشته‌ها (strings) هستند. این توابع شامل عملیات‌هایی مانند کپی کردن، مقایسه، و محاسبه طول رشته‌ها می‌شوند و در بخش‌های مختلف سیستم عامل استفاده می‌شوند.

9. Low-Level Hardware (سخت‌افزار سطح پایین)

این دسته شامل فایل‌هایی است که به سیستم اجازه می‌دهند تا با سخت‌افزار سطح پایین، مانند پردازنده‌های چندگانه و کنترل‌کننده‌های وقفه (APIC)، تعامل کند. این فایل‌ها مسئول پیاده‌سازی تعامل مستقیم با سخت‌افزار و مدیریت وقفه‌ها و منابع سخت‌افزاری هستند که برای عملکرد صحیح سیستم حیاتی‌اند.

10. User-Level (سطح کاربر)

این دسته شامل فایل‌هایی است که به تعامل بین هسته و برنامه‌های سطح کاربر مرتبط است. این فایل‌ها شامل پیاده‌سازی فراخوانی‌های سیستمی سطح کاربر، اجرای شل ساده (که دستورات کاربر را دریافت و اجرا می‌کند)، و کدهای اولیه‌ی سطح کاربر برای شروع فرآیندهای جدید است.

11. Bootloader (بوت‌لودر)

فایل‌های بوت‌لودر مسئول بارگذاری هسته سیستم عامل از دیسک به حافظه و آغاز اجرای آن هستند. این فایل‌ها شامل کدهای اسمبلی و C برای اجرای فرآیندهای اولیه‌ی بوت‌لودر و شروع به کار سیستم عامل بعد از روشن شدن سیستم می‌شوند.

12. Link (لینک‌دهی)

این فایل شامل اسکریپت لینک‌دهی است که ترتیب و نحوه‌ی چیدمان قسمت‌های مختلف حافظه در فایل اجرایی هسته را تعیین می‌کند. این فایل مشخص می‌کند که هر بخش از کد و داده‌ها در چه آدرسی قرار گیرد.

پوشه‌های مشابه در لینوکس:

1. فایل‌های هسته سیستم عامل (Kernel Core)

- مسیر: `/usr/src/linux/kernel/`

- محتویات: این بخش شامل کدهای اصلی مدیریت هسته سیستم عامل است. اعمال مهمی مانند مدیریت فرآیندها، زمان‌بندی، مدیریت فراخوانی‌های سیستمی، و مدیریت حافظه در این دایرکتوری پیاده‌سازی شده‌اند. فایل‌های موجود در این مسیر به نحوه‌ی عملکرد کلی هسته و تعاملات آن با سخت‌افزار سیستم و برنامه‌های کاربر مربوط می‌شوند.

2. فایل‌های سراینده (Header Files)

- مسیر: `/usr/src/linux/include/`

- محتویات: این دایرکتوری شامل فایل‌های سراینده است که تعاریفات ساختارهای داده، ثابت‌ها و پروتوتایپ توابع مورد استفاده در هسته لینوکس را فراهم می‌کنند. این فایل‌ها به توسعه‌دهندگان هسته اجازه می‌دهند تا کدهای خود را مطابق با استانداردهای سیستم عامل بنویسند. همچنین این پوشه شامل فایل‌های مربوط به معماری‌های مختلف برای CPUهای مختلف است که از طریق زیرشاخه‌های خاص در دسترس هستند.

3. فایل‌های سیستم‌فایل (File System)

- مسیر: `/usr/src/linux/fs/`

- محتویات: این دایرکتوری شامل کدهای مرتبط با سیستم‌فایل لینوکس است. در این دایرکتوری توابعی برای مدیریت فایل‌ها (مانند باز کردن، خواندن، نوشتن و بستن فایل‌ها) و داده‌ساختارهای ضروری برای مدیریت فایل‌ها تعریف شده‌اند. همچنین سیستم‌های فایل مختلف (مانند FAT، ext4، و NFS) در این مسیر پیاده‌سازی شده‌اند.

● کامپایل سیستم عامل xv6

سوال (3) دستور `make -n` را اجرا نمایید. کدام دستور، فایل نهایی هسته را می‌سازد؟

دستور `make -n` در سیستم‌های یونیکس و لینوکس، دستوری است که اجازه می‌دهد تا بررسی کنید که چه فرمان‌هایی قرار است توسط `make` اجرا شوند، بدون آنکه واقعاً آن‌ها را اجرا کند. پس ما با زدن این دستور و خواندن `makefile` به این نتیجه رسیدیم که این بخش مسئول ساختن فایل نهایی هسته است:

```
ld -m elf_i386 -T kernel.ld -o kernel entry.o bio.o console.o exec.o file.o fs.o ide.o ioapic.o kalloc.o kbd.o lapic.o log.o main.o mp.o picirq.o pipe.o proc.o sleeplock.o spinlock.o string.o swtch.o syscall.o sysfile.o sysproc.o trapasm.o trap.o uart.o vectors.o vm.o -b binary initcode entryother
```

این دستور هسته‌ی سیستم‌عامل (`kernel`) را می‌سازد زیرا از ابزار `ld` برای لینک کردن تمام فایل‌های `.o` مربوط به اجزای هسته (که قبلاً از طریق کامپایلر به صورت جداگانه کامپایل شده‌اند) استفاده می‌کند و خروجی نهایی آن یک فایل اجرایی به نام `kernel` است. فایل‌های `.o` شامل کدهای مختلف سیستم‌عامل هستند که با استفاده از اسکریپت `kernel.ld` ترکیب می‌شوند. خروجی این فرآیند، هسته‌ی نهایی است که توسط سیستم اجرا می‌شود.

سوال 4) در `Makefile` متغیرهایی به نام‌های `ULIB` و `UPROGS` تعریف شده است. کاربرد آنها چیست؟

UPROGS: این متغیر شامل لیستی از برنامه‌های فضای کاربر (`user programs`) است که در محیط کاربر اجرا می‌شوند. این برنامه‌ها از طریق کامپایل شدن به فایل‌های اجرایی تبدیل می‌شوند و به عنوان بخشی از سیستم در اختیار کاربر قرار می‌گیرند. در فایل `Makefile`، این برنامه‌ها معمولاً به صورت زیر تعریف شده‌اند:

```
UPROGS=\
_cat\
_echo\
_forktest\
_grep\
_init\
_kill\
_ln\
_ls\
_mkdir\
_rm\
_sh\
_stressfs\
_usertests\
_wc\
_zombie\
_history\
_encode\
_decode\
```

هر یک از این برنامه‌ها، به صورت یک فایل اجرایی در فضای کاربر (مانند cat, echo, sh) ایجاد می‌شود. علامت _ در ابتدا، نشان‌دهنده‌ی فایل‌های میانی است که در نهایت به نام اصلی خود (بدون _) تغییر نام می‌دهند.

ULIB: این متغیر به کتابخانه‌های فضای کاربر (user libraries) اشاره دارد که برای لینک کردن برنامه‌های کاربری از آن‌ها استفاده می‌شود. در Makefile، کتابخانه‌های کاربری مانند ulib.o, usys.o و سایر فایل‌های مورد نیاز برای اجرای برنامه‌های کاربر در این متغیر تعریف شده‌اند که بعداً توسط ld به فایل‌ها اضافه شده و در کدهای کرنل از این کتابخانه‌ها استفاده می‌شود:

```
ULIB = ulib.o usys.o printf.o umalloc.o
```

پس این object file شامل توابع کتابخانه‌ای و system call هایی هستند که برنامه‌های کاربر به آن‌ها نیاز دارند تا بتوانند با هسته تعامل داشته باشند.

● اجرا بر روی شبیه‌ساز QEMU

سوال 5) دستور `make qemu -n` را اجرا نمایید. دو دیسک به عنوان ورودی به شبیه‌ساز داده شده است. محتوای آنها چیست؟ (راهنمایی: این دیسک‌ها حاوی سه خروجی اصلی فرایند بیلد هستند.)

دستور `make qemu -n` به صورت شبیه‌سازی فقط نشان می‌دهد که اگر بخواهید برنامه را در QEMU اجرا کنید، چه مراحل طی خواهد شد، اما هیچ تغییری اعمال نمی‌شود و برنامه واقعاً اجرا نخواهد شد.

برای شبیه‌سازی سیستم‌عامل xv6، دو دیسک اصلی به شبیه‌ساز داده می‌شود:

```
qemu-system-i386 -serial mon:stdio -drive file=fs.img,index=1,media=disk,format=raw -drive file=xv6.img,index=0,media=disk,format=raw -smp 2 -m 512
```

1. **xv6.img**: شامل بوت‌لودر (bootloader) که برای بوت اولیه است و فایل‌های اصلی سیستم‌عامل که برای بارگذاری سیستم‌عامل استفاده می‌شوند.

2. **Fs.img**: این دیسک حاوی **file system** مجازی است که تمامی فایل‌ها و داده‌های ذخیره‌شده روی دیسک را در بر می‌گیرد. پس شامل فایل‌ها و داده‌هایی است که سیستم‌عامل برای عملکرد خود به آن‌ها نیاز دارد. همچنین برنامه‌های جانبی و `user programs` مثل `cat_` و `echo_` و `grep_` و داده‌های کاربر نیز می‌توانند در این دیسک ذخیره شوند.

این فایل سیستم توسط ابزار `mkfs` ساخته شده است که فایل‌هایی مانند `README` و برنامه‌های کامپایل شده را بر روی این دیسک قرار می‌دهد.

```
./mkfs fs.img README_cat_echo_forktest_grep_init_kill_ln_ls_mkdir_rm_sh_stressfs_usertests_wc_zombie_history_encode_decode
```

نهایتاً هم سه خروجی اصلی فرایند بیلد را میتوان `bootblock` که بوت‌لودر اولیه است و کرنل سیستم عامل و فایل سیستم که حاوی اطلاعات فایل‌های سیستم و برنامه‌های کاربر است دانست.

● اجرای بوتلودر

سوال 8) علت استفاده از دستور **objcopy** در حین اجرای عملیات **make** چیست؟

دستور **objcopy** در جریان عملیات **make** برای تبدیل فرمت فایل‌های **.o** یا اجرایی و حذف اطلاعات اضافی مانند هدرها استفاده می‌شود. این کار باعث بهینه‌سازی و کاهش حجم فایل و ایجاد نسخه‌های باینری خام (**raw binary**) مناسب برای شبیه‌سازها می‌شود. پس **objcopy** فایل‌ها را برای سازگاری با محیط‌های خاص آماده می‌کند.

- حذف اطلاعات غیرضروری: با استفاده از فلگ **-S**، بخش‌های غیرضروری (مثل اطلاعات سمبول‌ها) از فایل حذف می‌شوند تا حجم فایل نهایی کمتر شود.
- تبدیل به قالب باینری خام: با استفاده از فلگ **-O binary**، فایل **.o** یا اجرایی به یک فایل باینری خام تبدیل می‌شود. این فایل‌ها برای بارگذاری مستقیم در حافظه و اجرای سیستم‌عامل یا بوتلودر ضروری هستند.

در **makefile** ما هم دستور **objcopy** برای تبدیل فایل‌های **.o** به فایل‌های باینری خام استفاده شده است. در اولین مورد، برای ساخت فایل **bootblock** از فایل **bootblock.o**، دستور **objcopy** با فلگ‌های **-S** و **-O binary** و **-j .text** استفاده شده است. فلگ **-S** باعث حذف اطلاعات اشکال‌زدایی می‌شود، فلگ **-O binary** خروجی را به فرمت باینری خام تبدیل می‌کند، و فلگ **-j .text** مشخص می‌کند که فقط بخش **.text** که شامل کد اجرایی است، استخراج شود.

```
$ (objcopy -S -O binary -j .text bootblock.o bootblock)
```

در مورد دوم، برای فایل **entryother** از فایل **bootblockother.o** دقیقاً همان دستورات و فلگ‌ها استفاده شده‌اند و هدف مشابه است: تبدیل یک فایل **.o** به باینری خام که فقط کد اجرایی را شامل شود.

```
$ (objcopy -S -O binary -j .text bootblockother.o entryother)
```

در مورد سوم، برای فایل `initcode`، از فایل `initcode.out` استفاده می‌شود. این بار دستور `objcopy` با فلگ‌های `-S` و `-O binary` اجرا می‌شود، اما فلگ `-z` به کار نمی‌رود، بنابراین کل محتوای فایل شیء به باینری خام تبدیل می‌شود.

```
$ (initcode) initcode.out binary -O -S (OBJCOPY)
```

سوال 13) کد `bootmain.c` هسته را با شروع از سکتور بعد از سکتور بوت خوانده و در آدرس `0x100000` قرار می‌دهد. علت انتخاب این آدرس چیست؟

آدرس‌های پایین‌تر از 1 مگابایت (مثل `0x7C00` که بوت‌لودر در آن بارگذاری می‌شود) به دلایل تاریخی برای بوت‌لودر و داده‌های سیستم عامل رزرو شده‌اند. این بخش شامل BIOS و سایر روتین‌های ضروری است که برای راه‌اندازی سیستم نیاز هستند. بارگذاری هسته در آدرس `0x100000` از تداخل با این بخش‌ها جلوگیری می‌کند.

● اجرای هسته `xv6`

سوال 18) علاوه بر صفحه‌بندی در حد ابتدایی از قطعه‌بندی به منظور حفاظت هسته استفاده خواهد شد. این عملیات توسط `seginitt()` انجام می‌گردد. همانطور که ذکر شد، ترجمه قطعه تأثیری بر ترجمه آدرس منطقی نمی‌گذارد. زیرا تمامی قطعه‌ها اعم از کد و داده روی یکدیگر می‌افتند. با این حال برای کد و داده‌های سطح کاربر پرچم `SEG_USER` تنظیم شده است. چرا؟ (راهنمایی: علت مربوط به ماهیت دستورالعمل‌ها و نه آدرس است.)

● اجرای نخستین برنامه سطح کاربر

سوال 19) جهت نگهداری اطلاعات مدیریتی برنامه‌های سطح کاربر ساختاری تحت عنوان `struct proc` (خط ۲۳۳۶) ارائه شده است. اجزای آن را توضیح داده و ساختار معادل آن در سیستم عامل لینوکس را بیابید.

سوال 23) کدام بخش از آماده‌سازی سیستم، بین تمامی هسته‌های پردازنده مشترک و کدام بخش اختصاصی است؟ (از هر کدام یک مورد را با ذکر دلیل توضیح دهید.) زمان‌بند روی کدام هسته اجرا می‌شود؟

• اشکال زدایی

روند اجرای GDB

1) برای مشاهده Breakpoint‌ها از چه دستوری استفاده می‌شود؟

برای مشاهده Breakpoint‌ها در GDB، از دستور زیر استفاده می‌شود:

`$ info breakpoints`

این دستور تمام Breakpoint‌های فعلی و اطلاعات مربوط به آن‌ها را نشان می‌دهد.

2) برای حذف یک Breakpoint از چه دستوری و چگونه استفاده می‌شود؟

برای حذف یک Breakpoint، از دستور زیر استفاده می‌شود:

`$ delete [breakpoint_number]`

مثلاً برای حذف Breakpoint شماره ۱:

`$ delete 1`

برای حذف تمام Breakpoint‌ها، می‌توان از دستور زیر استفاده کرد:

`$ delete`

کنترل روند اجرا و دسترسی به حالت سیستم

3) دستور bt را اجرا کنید. خروجی آن چه چیزی را نشان می‌دهد؟

در GDB، دستور bt که مخفف "backtrace" است، برای نمایش پشته‌ی فراخوانی‌های فعلی استفاده می‌شود. این دستور نشان می‌دهد که چگونه برنامه از نقطه فعلی اجرای خود به اینجا رسیده است، به عبارتی دیگر، نشان می‌دهد که چه توابعی به ترتیب فراخوانی شده‌اند تا به نقطه فعلی برسیم.

\$ bt

خروجی این دستور شامل لیستی از توابع فراخوانی شده به همراه پارامترهای ورودی آن‌ها و مکان‌هایی در کد که این توابع فراخوانی شده‌اند، می‌باشد.

4) دو تفاوت دستورهای x و print را توضیح دهید. چگونه می‌توان محتوای یک ثابت خاص را چاپ کرد؟

- دستور x: برای بررسی محتویات حافظه استفاده می‌شود. این دستور به شما امکان می‌دهد یک آدرس مشخص را با فرمت‌های مختلف نمایش دهید. ساختار کلی دستور به شکل زیر است:

x/nfu address

که در آن n تعداد واحدها، f فرمت نمایش، و u اندازه هر واحد است. به عنوان مثال:
x/4xw 0x7fffffff000 محتویات ۴ کلمه در حافظه را از آدرس داده شده به صورت هگزادسیمال نمایش می‌دهد.

- دستور print: برای نمایش مقادیر متغیرها یا عبارات به کار می‌رود. این دستور می‌تواند برای نمایش مقادیر متغیرهای محلی، ثبات‌ها و هر عبارت C که در برنامه استفاده شده، استفاده شود. ساختار کلی دستور به شکل زیر است:

print variable_name

این دستور مقدار متغیری به نام variable_name را نمایش می‌دهد.

برای چاپ محتوای یک ثابت خاص (register)، می‌توان از دستور print استفاده کرد. برای نمایش یک ثابت خاص (مثل eax)، از دستور print به شکل زیر استفاده می‌شود:

print \$eax

علامت \$ برای اشاره به ثبات‌ها استفاده می‌شود.

5) برای نمایش وضعیت ثبات‌ها از چه دستوری استفاده می‌شود؟ متغیرها محلی چطور؟ نتیجه این دستور را در گزارش کار خود بیاورید. همچنین در گزارش خود توضیح دهید که در معماری x86 رجیسترهای edi و esi نشانگر چه چیزی هستند؟

برای نمایش وضعیت ثبات‌ها در GDB، از دستور `info registers` استفاده می‌شود. این دستور تمام مقادیر فعلی ثبات‌های CPU را نمایش می‌دهد.

برای نمایش متغیرهای محلی در یک تابع خاص، از دستور `info locals` استفاده می‌شود. این دستور تمامی متغیرهای محلی فعلی در تابعی که در آن قرار دارید را نشان می‌دهد.

- قرار دادن Breakpoint در ابتدای تابع `consoleintr`:

```
(gdb) target remote tcp::26000
Remote debugging using tcp::26000
0x0000ffff in ?? ()
(gdb) b consoleintr
Breakpoint 1 at 0x80100fc0: file console.c, line 377.
(gdb) continue
Continuing.

Thread 1 hit Breakpoint 1, consoleintr (getc=0x801035e0 <kbdgetc>) at console.c:377
377     acquire(&cons.lock);
(gdb) list
372
373     void consoleintr(int (*getc)(void))
374     {
375         int c, dprocdump = 0;
376
377         acquire(&cons.lock);
378         while ((c = getc()) >= 0)
379         {
380             switch (c)
381             {
```

- وضعیت ثبات‌ها:

```
(gdb) info registers
eax             0x1             1
ecx             0x0             0
edx             0x0             0
ebx             0x80116c98      -2146341736
esp             0x80116c40      0x80116c40 <stack+3824>
ebp             0x80116c5c      0x80116c5c <stack+3852>
esi             0x80113020      -2146357216
edi             0x80113024      -2146357212
eip             0x80100fc0      0x80100fc0 <consoleintr>
eflags          0x86           [ IOPL=0 SF PF ]
cs              0x8            8
ss              0x10           16
ds              0x10           16
es              0x10           16
fs              0x0            0
gs              0x0            0
fs_base         0x0            0
gs_base         0x0            0
k_gs_base       0x0            0
cr0             0x80010011      [ PG WP ET PE ]
cr2             0x0            0
cr3             0x3ff000        [ PDBR=1023 PCID=0 ]
cr4             0x10           [ PSE ]
cr8             0x0            0
efer            0x0            [ ]
```

```
xmm0 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm1 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm2 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm3 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm4 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm5 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm6 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
xmm7 {v4_float = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_double = {0x0, 0x0}, v16_int8 = {0x0 <repeats 16 times>}, v8_int16 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v4_int32 = {0x0, 0x0, 0x0, 0x0}, v2_int64 = {0x0, 0x0}, uint128 = 0x0}
mxcsr 0x1f80 [ IM DM ZM OM PM ]
```

● وضعیت متغیرهای محلی:

```
(gdb) info locals
c = <optimized out>
doprocDump = 0
```

در معماری x86، رجیسترهای ESI (Extended Source Index) و EDI (Extended Destination Index) جزء رجیسترهای عمومی ۳۲ بیتی هستند و کاربردهای متعددی دارند. اما به طور خاص، در دستورات و عملکردهایی که شامل عملیات مربوط به رشته‌ها و انتقال داده‌ها هستند، این رجیسترها نقش مهمی دارند.

- ESI (Source Index): به عنوان شاخص منبع (source index) عمل می‌کند. این رجیستر معمولاً آدرس مبدا (منبع) داده‌هایی که باید خوانده یا پردازش شوند را نگه می‌دارد. در عملیات مربوط به رشته‌ها (مثل MOVS, LODS, SCAS)، رجیستر ESI برای اشاره به آدرس مبدا در حافظه استفاده می‌شود. به طور معمول این عملیات داده‌ها را از آدرسی که در ESI قرار دارد خوانده و به جای دیگری منتقل می‌کنند.

- **EDI (Destination Index):** به عنوان شاخص مقصد (destination index) عمل می‌کند. این رجیستر معمولاً آدرس مقصد داده‌ها را نگه می‌دارد. در عملیات مرتبط با انتقال داده‌های رشته‌ای، رجیستر EDI برای اشاره به آدرس مقصد در حافظه استفاده می‌شود. داده‌هایی که از منبع (اشاره شده توسط ESI) خوانده می‌شوند، به آدرسی که EDI نشان می‌دهد، نوشته می‌شوند.

6) به کمک استفاده از GDB، درباره ساختار struct input موارد زیر را توضیح دهید:

- توضیح کلی این struct و متغیرهای درونی آن و نقش آن‌ها

ساختار struct input برای مدیریت و نگهداری ورودی‌هایی که از دستگاه‌های ورودی مثل کیبورد به سیستم می‌رسد، استفاده می‌شود. این ساختار به عنوان یک بافر حلقوی (circular buffer) طراحی شده است که ورودی‌های کاربر را در خود ذخیره کرده و سپس سیستم می‌تواند به این داده‌ها دسترسی پیدا کند. این ساختار به طور کلی در فایل console.c تعریف شده و شامل متغیرهایی است که برای مدیریت ورودی از جمله کیبورد استفاده می‌شود.

```
181     #define INPUT_BUF 128
182     struct {
183         char buf[INPUT_BUF];
184         uint r; // Read index
185         uint w; // Write index
186         uint e; // Edit index
187     } input;
```

- `buf[INPUT_BUF]`: یک آرایه از نوع char که ورودی‌ها (مثل کلیدهای زده شده روی کیبورد) را نگه می‌دارد. INPUT_BUF به طور پیش فرض برابر با ۱۲۸ تعریف شده است، که به معنی این است که این بافر می‌تواند تا ۱۲۸ کاراکتر ورودی را نگهداری کند.
- `r` (اندیس خواندن): این متغیر نشان‌دهنده موقعیت خواندن در بافر است. وقتی سیستم می‌خواهد یک ورودی را پردازش کند، از این اندیس برای خواندن از بافر استفاده می‌شود. با هر خواندن یک ورودی، این اندیس به جلو حرکت می‌کند (به صورت حلقوی).
- `w` (اندیس نوشتن): این متغیر نشان‌دهنده موقعیت نوشتن در بافر است. وقتی یک ورودی جدید مثل وارد کردن یک دستور دریافت می‌شود، داده در محل اندیس `w` در بافر نوشته می‌شود و سپس `w` به جلو حرکت می‌کند. اگر `w` به انتهای بافر برسد، دوباره به ابتدای بافر برمی‌گردد (حلقوی).
- `e` (اندیس ویرایش): این متغیر موقعیت فعلی در بافر را برای ویرایش یا اصلاح ورودی کاربر نشان می‌دهد. مثلاً زمانی که کاربر در حال تایپ است، `e` به سمت جلو حرکت می‌کند،

اما اگر کاربر کلید Backspace را بزند، e به عقب حرکت می‌کند و ورودی قبلی حذف می‌شود. این متغیر تنها زمانی که کاربر هنوز کلید Enter را نزده است تغییر می‌کند، یعنی زمانی که کاربر در حال تایپ است و هنوز ورودی ثبت نهایی نشده است.

● نحوه و زمان تغییر مقدار متغیرهای درونی (برای مثال، input.e در چه حالتی تغییر می‌کند و چه مقداری می‌گیرد)

- متغیر e با هر کلید فشرده‌شده (مثل حروف و اعداد) افزایش پیدا می‌کند، یعنی به سمت جلو حرکت می‌کند. اگر کاربر کلید Backspace را فشار دهد، e کاهش می‌یابد، که نشان‌دهنده حذف آخرین کاراکتر وارد شده است. زمانی که کاربر کلید Enter را فشار دهد، ورودی کامل شده و پردازش می‌شود.
- متغیر w زمانی تغییر می‌کند که سیستم ورودی تایپ‌شده را در بافر قرار دهد، یعنی وقتی کاربر کلید Enter را فشار می‌دهد، ورودی تایپ‌شده در buf ذخیره می‌شود و w به جلو حرکت می‌کند. این مقدار همچنین با هر ورودی جدید در حال تغییر است و به سمت جلو حرکت می‌کند و همواره به اولین خانه‌ی بعد از آخرین ورودی اشاره می‌کند.
- متغیر r زمانی تغییر می‌کند که هسته سیستم (kernel) می‌خواهد ورودی‌های ذخیره‌شده در بافر را بخواند. معمولاً این اتفاق وقتی می‌افتد که ورودی کامل شده (مثل بعد از زدن Enter) و سیستم باید آن ورودی را پردازش کند. هر بار که ورودی پردازش می‌شود، r به سمت جلو حرکت می‌کند تا به ورودی بعدی اشاره کند.

7) خروجی دستورهای layout src و layout asm در TUI چیست؟

layout src: این دستور نمایشی از کد منبع (source code) را در رابط کاربری متنی GDB فعال می‌کند. می‌توان خطوط کد منبع فعلی را که در اینجا به زبان C نوشته شده است در بالای صفحه مشاهده و به راحتی مکان‌یابی کرد.

layout asm: این دستور نمایشی از کد اسمبلی (assembly code) را در رابط کاربری متنی GDB فعال می‌کند. می‌توان دستورالعمل‌های اسمبلی که کامپایلر gcc از زبان C تولید کرده است را مشاهده نمود.

8) برای جابجایی میان توابع زنجیره فراخوانی جاری (نقطه توقف) از چه دستوراتی استفاده می‌شود؟

- frame <n>

برای جابجایی به یک قاب (فریم) خاص در زنجیره فراخوانی استفاده می‌شود. با این دستور می‌توان به فریم شماره $\langle n \rangle$ در زنجیره فراخوانی رفت. قاب شماره ۰ قاب فعلی است (تابع فعلی که در آن قرار داریم).

- up $\langle n \rangle$

این دستور برای حرکت به سمت قاب‌های بالاتر (یعنی به توابعی که فراخوانی‌کننده تابع فعلی بوده‌اند) در زنجیره فراخوانی استفاده می‌شود. می‌توان با این دستور به قاب بالاتر (caller function) رفت. اگر عددی $\langle n \rangle$ مشخص شود، به تعداد آن فریم‌ها به سمت بالا حرکت می‌کند.

- down $\langle n \rangle$

این دستور برای حرکت به سمت قاب‌های پایین‌تر (یعنی به توابعی که توسط تابع فعلی فراخوانی شده‌اند) استفاده می‌شود. اگر عددی $\langle n \rangle$ مشخص شود، به تعداد آن فریم‌ها به سمت پایین حرکت می‌کند.
